

Aktuelt

Store ændringer blandt Østersøens svømmefugle

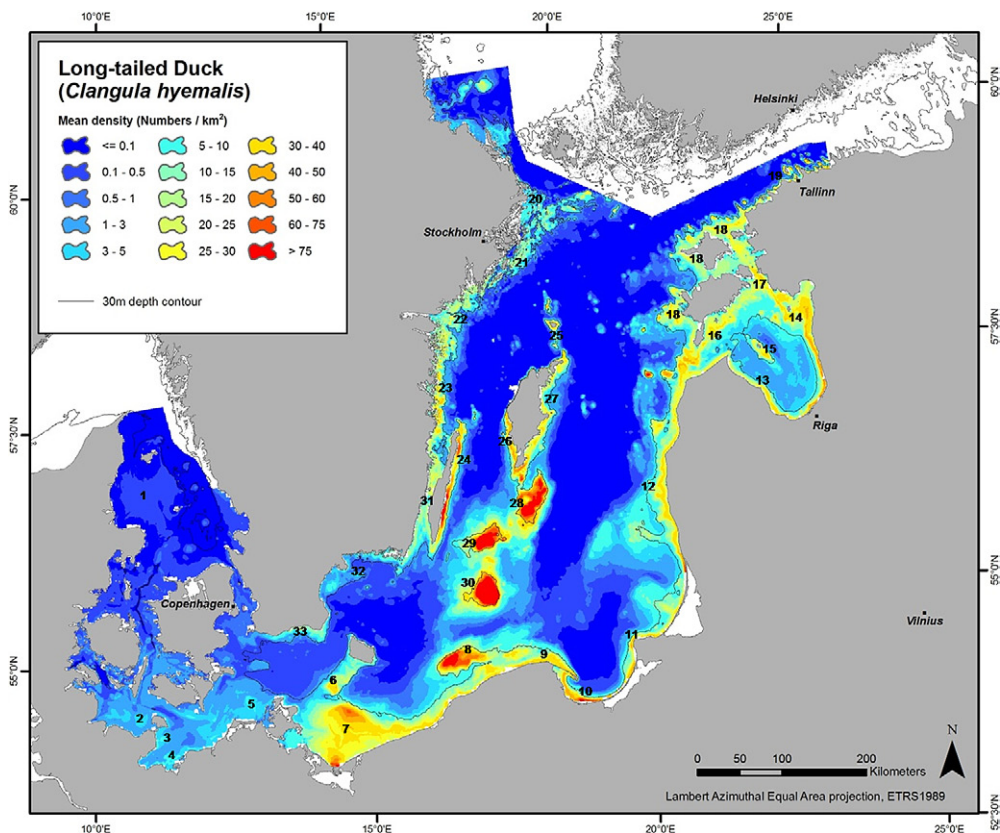
I årene 2007-09 gennemførtes optællinger af 20 arter overvintrende svømmefugle i hele Østersøen samt de indre danske farvande, hvilket har muligjort en sammenligning med tilsvarende tællinger i 1992-93. Baseret på 'totaltællinger' fra land og fly langs kysterne og transekt-tællinger fra fly og skibe i de åbne havområder blev det estimeret, at der ved den sidste tælling sammenlagt var 4,41 mio. overvintrende svømmefugle mod 7,44 mio. 15 år tidligere. Dette noget chokerende resultat gjaldt dog ikke for alle arter, men især lommer og havdykænder var gået markant tilbage.

I den resulterende rapport, som har de danske ornitologer Henrik Skov, Jan Durinck, Ib Krag Petersen og Stefan Pihl som medforfattere, anvendes ikke alene de to 'total-dækkende' tællinger, men også data fra årlige tællinger i en lang række udvalgte områder i de 23 år fra 1987 til 2009.

Udviklingen var generelt positiv for planteædende svømmefugle langs kysterne, dvs. Knopsvaner, Gråænder og Blishøns, der har reageret positivt på den reducerede næringsstofbelastning, som er sket siden en indsatsplan blandt Østersølandene blev iværksat i 1993. Også de mange milde vintre frem til 2009 har givetvis gavnet disse arter.

Blandt de arter, der lever af bunddyr på lavt vand langs kysterne, var der både moderate nedgange (Bjergand og Lille Skallesluger), stabile forekomster (Taffeland og Stor Skallesluger) og arter med væsentlig fremgang (Troidand og Hvinand). Sidstnævnte arter har samtidig flyttet deres overvintringsområde længere mod nordøst, så de fleste nu overvintrer i den svenske østkyst-skærgård. Det forklarer de nedgange, vi har set her i landet – på trods af at bestandene altså er i fremgang. Også Toppet Lappedykker, Skarv, Taffeland, Bjergand, Sortand samt Stor og Lille Skallesluger havde i varierende grad forskudt deres overvintringsområder mod nordøst som følge af de mildere vintre.

I modsætninger til disse moderate op- og nedgange konstateredes markante nedgange for en række arter, der opholder sig på åbent hav. Det gælder blandt andet Østersøens talrigst overvintrende svømmefugl, Havlitten, for hvilken estimaterne er aftaget fra 4,27 mio. i 1992-93 til 1,49 mio. i 2007-09, eller måske en bestandsreduktion på op mod to tredjedele. Når der her står "måske", så er det fordi, især estimaterne for 1992-93 er behæftede med betydelig usikkerhed. Også for Rød- og Sortstrubet Lom, Ederfugl, Stellersand, Sortand,

Fordeling og tæthed af overvintrende Havlitter i Østersøen, 2007-2009.

Fløjsand og Toppet Skallesluger er estimerterne for 2007-09 markant lavere end for 1992-93. For Ederfuglen ved vi, at Østersøens ynglebestand er gået kraftigt tilbage, men for de andre arter kan tilbagegangene hænge sammen med den samme reduktion i næringsstofbelastningen, som betød fremgang for bl.a. planteæderne langs kysterne, idet de renere vand giver ringere vækstbetingelser for de fisk og bunddyr, som fuglene lever af (forurening med næringsstoffer giver bl.a. flere muslinger, så længe den ikke bliver så voldsom, at der opstår iltsvind), men sammenhængen er usikker, og det vides ikke, om fuglene er flyttet til andre områder som fx Hvidehavet.

Blandt øvrige problemer for de overvintrende svømmefugle behandler rapporten olieforurening, giftstoffer og drukning i fiskegarn, men der er tegn på aftagende forurening med olie og giftstoffer, og

effekten af disse problemer på bestandsniveau er under alle omstændigheder ukendt. Der er imidlertid næppe tvivl om, at ekstra dødelighed pga. disse faktorer kan være med til yderligere at belaste lommerne, lappedykkerne og dykænderne.

For 11 af de 20 behandlede arter udgør de overvintrende bestande i Østersøen og de indre danske farvande mere end 20 % af flyway-bestandene, og området er således af ekstraordinær betydning for disse. På den baggrund argumenteres der i rapporten for, at svømmefuglene bør inddrages med større vægt i forvaltningen af Østersøens natur og miljø.

Hans Meltofte

Skov, H. et al. 2011: Waterbird populations and pressures in the Baltic Sea. TemaNord 2011: 550.